

3.Νεοελληνικός Διαφωτισμός Ρήγας Βελεστινλής-Θούριος

Η Ιστορία: Το πρωτογενές υλικό του Θουρίου αποτελείται από την τουρκική κατάκτηση και τις προσωπικές εμπειρίες του Ρήγα. Ο λογοτεχνικός μύθος οργανώνεται σε Θούριο. Η λέξη θούριος απαντά ως επίθετο στην τραγωδία 'Πέρσαι' του Αισχύλου και σημαίνει τον ορμητικό και ακάθεκτος. "Ως ποιητικό είδος ο Θούριος είναι αρχαιότερος και απαντάται για πρώτη φορά τον 7^ο αι. Το υλικό λοιπόν του Ρήγα οργανώνεται σε ένα επαναστατικό τραγούδι για την αποτίναξη του τουρκικού ζυγού και την κατάκτηση της ελευθερίας.

Θέμα: Ο άνθρωπος δε μπορεί να ζήσει στη δουλεία. Είναι λοιπόν χρέος του να διεκδικήσει με κάθε μέσο την ελευθερία του.

1^η ενότητα: στ. 1-8-Το αφύσικο της δουλείας

1. Τι δείχνει η φράση 'ως τότε' και σε ποιους απευθύνεται;

Εκφράζει αγανάκτηση, ξέσπασμα και οργή. Ο Ρήγας δεν αντέχει να βλέπει την πατρίδα του σκλαβωμένη.

Καθένας που συμμερίζεται την κατάσταση μπορεί να φερθεί σαν παληκάρι και να απαλλαγεί από τους τυράννους. Ο Ρήγας απευθύνεται στους Έλληνες κλέφτες και αρματολούς, που απαρνήθηκαν τους φίλους και τις οικογένειες τους κυνηγημένοι από τον Τούρκο κατακτητή.

2. Πώς παρουσιάζει ο Ρήγας τη ζωή των σκλαβωμένων και γιατί θεωρεί προτιμότερο το θάνατο;

Με έντονες εικόνες ο Ρήγας παρουσιάζει τα δεινά της σκλαβιάς. Η απώλεια της ελευθερίας καθιστά το θάνατο προτιμότερο από τη μακρόχρονη, αλλά υποδουλωμένη ζωή. Είναι τόση μάλιστα η ένταση των στίχων αυτών που από δω και πέρα ο ποιητής καταφεύγει στην απαρίθμηση των δεινών της δουλείας.

3. Ποιο γραμματικό πρόσωπο χρησιμοποιεί ο Ρήγας στο Θούριο και γιατί;

Η ποιητική φωνή χρησιμοποιεί το α' πληθυντικό πρόσωπο, για να δηλώσει τη συμμετοχή του ποιητή στα δρώμενα.

2^η ενότητα:στ.9-20-Η προκοπή είναι αδύνατη στους υπόδουλους

1.Πώς ξεκινά η 2^η ενότητα;

Με ερώτηση.Ο Ρήγας διερωτάται αν μπορεί κανείς να ζήσει χωρίς ελευθερία.Η απάντηση είναι φυσικά αρνητική.Πρόκειται για ρητορική ερώτηση στην οποία απαντά ο ίδιος ο ποιητής.Ο ποιητής στην ενότητα αυτή απευθύνεται στη λογική και προτρέπει ουσιαστικά τους σκλαβωμένους ραγιάδες να σκεφτούν την άθλια ζωή τους.

2.Ποιες είναι οι συνέπειες της τυραννικής εξουσίας για τους υπηκόους της;

Η ζωή δεν έχει αξία,αν δεν υπάρχει ελευθερία.Ο τύραννος παραβλέπει αξιώματα και εξουσίες και έτσι ο Ρήγας εμμέσως απευθύνεται στην ηγετική τάξη του έθνους και τονίζει ότι από το δυνάστη δεν καταπιέζονται μόνο οι βαλκανικοί λαοί,αλλά και οι Τούρκοι.Η Οθωμανική αυτοκρατορία είναι ένα απολυταρχικό κράτος που δε σέβεται κανένα ανθρώπινο δικαίωμα.Ο Ρήγας δε μιλά μόνο στους απλούς ανθρώπους,αλλά και σε αυτούς που υπηρετούν το Σουλτάνο σε υψηλές θέσεις,αναφέροντας συγκεκριμένα ονόματα Ελλήνων.Τα θύματα των κατακτητών προέρχονται από όλες τις κοινωνικές τάξεις και δε γλιτώνουν ούτε οι Τούρκοι από το μένος του Τυράννου.

3^η ενότητα:στ.21-30-Προτροπή για ελευθερία

1.Τι πρέπει να κάνουν οι σκλαβωμένοι;

Να αποτινάξουν το ζυγό της σκλαβιάς,γιατί μόνο έτσι η ζωή τους θα αποκτήσει νόημα.

2.Ποιος είναι ο στόχος της εξέγερσης;

Είναι η εγκαθίδρυση ενός κράτους δικαίου στο οποίο θα κυριαρχεί ο νόμος,γιατί και η αναρχία είναι μια άλλη μορφή δουλείας,αφού η απουσία οργάνωσης μετατρέπει την κοινωνία σε ζούγκλα.

3.Ποιες ιδέες του Ρήγα προβάλλονται εδώ;

Ο Ρήγας είναι φανατικός δημοκράτης,επηρεασμένος από τις ιδέες της γαλλικής επανάστασης και του ευρωπαϊκού διαφωτισμού,οι οποίες είχαν ενθουσιάσει τους καταπιεσμένους από τους Τούρκους λαούς της Βαλκανικής.Ο Ρήγας ονειρευόταν τους Βαλκανικούς λαούς ενωμένους σε ένα κράτος,όπου θα κυριαρχούσε ο νόμος,η τάξη και η τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

4^η ενότητα:στ.31-40-Ο όρκος

Ο Ρήγας καλεί τους πατριώτες σε κοινό όρκο με συγκεκριμένες δεσμεύσεις.Πώς οραματίζεται το μέλλον και τι επιθυμεί να επιτύχει με αυτές τις δεσμεύσεις;

Στη σκηνή του Όρκου οι πατριώτες για να ορκιστούν υψώνουν τα χέρια τους στον Ουρανό και όχι στο Σταυρό,στοιχείο που μαρτυρά το διεθνιστικό

χαρακτήρα της επανάστασης. Ο Ρήγας έχει τονίσει ότι στον αγώνα για ελευθερία πρέπει να λάβουν μέρος όλοι οι καταπιεσμένοι ανεξαρτήτως εθνικότητας και θρησκείας.

Οι πατριώτες δεσμεύονται να μην ακολουθήσουν τα κελεύσματα των δυναστών, να μην τους υπηρετήσουν και να μην υποχωρήσουν σε αξιώματα. Καλούνται να αισθάνονται αγάπη για την πατρίδα και να στοχεύουν στη συντριβή του εχθρού. Στόχος του Ρήγα είναι η εγκαθίδρυση μιας συντεταγμένης ελευθερίας, μιας διαβαλκανικής κοινοπολιτείας ειρήνης και ισονομίας. Ο Θούριος είναι ένα επαναστατικό μανιφέστο, ένα σύνθημα επαναστατικού συναγερμού για τα Βαλκάνια. Αποτέλεσε και αποτελεί μέχρι σήμερα σύμβολο του αγώνα και τραγούδι που αφυπνίζει τις ναρκωμένες συνειδήσεις και καλεί τους πατριώτες όλου του κόσμου σε εγρήγορση και δράση.

Ποια εκφραστικά μέσα τονίζουν την επαναστατικότητα του Θουρίου; Δώστε ένα παράδειγμα.

Οι αλλεπάλληλες ερωτήσεις, τα ασύνδετα σχήματα, οι επαναλήψεις, τα επιφωνήματα και οι έντονες προστακτικές τονίζουν τον επαναστατικό χαρακτήρα του Θουρίου. Η εικόνα των πατριωτών που απαγγέλλουν τον Όρκο αποτελεί το χαρακτηριστικότερο παράδειγμα της προσπάθειας του Ρήγα να καλλιεργήσει την αγωνιστική διάθεση στους σκλαβωμένους βαλκανικούς λαούς.

Μέτρο: το τραγούδι αποτελείται από δεκατρισύλλαβους οξύτονους στίχους με ζευγαρωτή ομοιοκαταληξία. Το μέτρο είναι ιαμβικό.

Γλώσσα και ύφος: Η γλώσσα του τραγουδιού είναι η φαναριώτικη δημοτική με αρκετές τουρκικές λέξεις της εποχής. Παρά τις αδυναμίες ο λόγος του Ρήγα έχει μια χειμαρρώδη μεγαλοπρέπεια

Συμπληρωματικές εργασίες

1. Συγκρίνετε το περιεχόμενο του όρκου, που ενσωματώνει στο Θούριο του ο Ρήγας, με τον Όρκο της Φιλικής Εταιρείας. Βρείτε τα κοινά σημεία και επισημάνετε τις διαφορές τους.

Παράλληλο κείμενο-Όρκος Φιλικής Εταιρείας

“ Ορκίζομαι εις το ιερόν όνομά σου, ώ ιερά και αθλία πατρίς, ορκίζομαι εις τας πολυχρονίους βασάνους σου, ορκίζομαι εις τα πικρά δάκρυα των αιχμαλώτων και καταδίκων κατοίκων σου, τα οποία τόσους αιώνας κατά στιγμήν υποφέρουν τα ταλαίπωρα τέκνα σου, ότι αφιερούμαι όλος εις εσέ, ότι εις το εξής συ θέλεις είσαι η αιτία και ο σκοπός των διαλογισμών μου, το όνομά σου οδηγός των πράξεών μου και η εδική σου ευτυχία η ανταμοιβή των κόπων μου. ”

2. Στο έργο του “Φυσικής Απάνθισμα” ο Ρήγας υπογραμμίζει τη φράση: “**Όποιος ελεύθερα συλλογάται, συλλογάται καλά.**”. Να τη σχολιάσετε συσχετίζοντάς την με τις προσταγές του Ρήγα στο Θούριο.

